

(శ్రీ)
అభినవసరస్వతి

యను నెక మాసపత్రిక

అష్టావధాని. జానపాటి పట్టాభిరామశాస్త్రిచే
బ్రచురింపఁబడుచున్నది.

గుంటూరుజిల్లా, పల్నాడుతాలూకా, జానపాడు.

సంపుటమురి }

1914 జూను

సంచిక 6

విషయములు.

- 1 అగ్రహార-అవ్వారి సుబ్రహ్మణ్యశాస్త్రి
- 2 కృష్ణకృష్ణప్రాయఖండనము-డి. భువల ఆప్పయ్యశాస్త్రి
- 3 శివానందలహరి, తంగెడ గారి కృష్ణకవి
- 4 స్వస్థకార వ్యవహారము, పత్రికాధిపతి
- 5 శత్రువు రాజచరిత్ర, అన్నపూర్ణ రమణయ్య

చందానిర్ణయము సంవత్సరమునకు

ప్రధానపోషకులకు రు 25 0 0 సహాయులకు రు 5 0 0

పోషకులకు రు 10 0 0 చందాదారులకు 2 0 0

చంద్రికా ముద్రాక్షరశాల, గుంటూరు.

Printed at the Chandrika Press, Guntur
and Published at Janapadu, by the Editor Ashtavadhan
Janapati Pattabhirama Sastri.

అభినవసరస్వతీ కార్యస్థానమున వెలకు దొరకు పుస్తకములు—

1	అశ్వయాచార్యవిజయము	రు. 0	4 0
2	కరిణీకోద్ధారిణి	0	4 0
3	వాసంతికాపరిణయము	}	ఇవి నాటకములు.	0	4 0
4	కంసవధము			0	8 0
5	చమత్కారమంజరి	0	4 0
6	విరూపాక్షపీఠగురువరంపర	0	2 0
7	నీతిగీతలు (సునుతిశతకమునకు సంస్కృతము)			0	2 0
8	వత్సల నీతిశతకము	0	1 6
9	విశ్వబ్రాహ్మణశబ్దఖండనము	0	2 0
10	అత్యద్భుతవిమర్శనము	0	5 0
11	నర్సరావుపేట శతావధానము (తిరుపతి వేంకటీయము)			0	3 0
12	లక్ష్మీవిలాసము	0	4 0
13	చిత్తూరుజిల్లా తీర్థవిమర్శనము		...	0	4 0
14	పశ్యాంపుశ్యాం	0	2 0
15	సంగదోషము	0	3 0
16	పశ్యశబ్దవిచారము	0	3 0
17	వీరభాగవతము	1	4 0
18	పులిందావివాహము	0	4 0
19	గురిగింజ	0	1 0
20	గుంటూరుసీమ, తిరుపతి వేంకటీయము		...	1	0 0
21	వేమవర్మగ్రహారణ తావధానము		...	0	12 0
22	పిష్టపేషణము	0	1 0
23	వ్యాసనిష్కాసనము	0	1 0

అభినవసరస్వతి

సంపుట 6. } జానపాడు } సంచిక 6.
 ఆనంద సం॥ జ్యేష్ఠమాసం

నభౌముఖమునందగ్రపూజ

ఎవనికి జరుగవలెను?

ఈప్రశ్నమును గూర్చి పలువురు పలువిధముల వివాదపడుచున్నారు. కాని ఆస్తికులమగు మనకుఁ బ్రమాణభూతములగు శాస్త్రములలో నియ్యది చక్కగా వివరింపఁబడియున్నది, అన్ని విషయములలో మనల నిట్టిటు చేయుఁడని శ్రుతిస్మృతి పురాణాదులు శాసించుచుండగా మనలోమనము వెట్టిపట్టుదలలు పెట్టుకొని దెబ్బలాడుచుండుట నానావిధముల మనసాంఘిక పురోభివృద్ధికి ముప్పుగు. ఈయగ్రపూజనుఁ గూర్చిమనుస్మృతి మనలనిటు శాసించెడిని.

శ్లో॥ విత్తం బంధు ర్వయః కర్మ విద్యాభవతి పంచమీ
 ఏతానిమాన్యస్థానాని గరీయోయద్యదుత్తరమ్!

విద్యాధికులు సర్వధా ప్రథమపూజిల్లును. తరువాత కర్మజ్యేష్ఠులు, తదనంతరము వయోజ్యేష్ఠులు, పిమ్మటచుట్టములు, పదపడిధనికులు. ఈక్రమముగా సభ్యులగువారిలో నాధిక్యానాధిక్యములు నిర్ణయించి పూజలు (గౌరవాధికములగు మన్ననలు మొదలగునవి) బరిగించుకొనుచుండవలెనని స్మృతికారులయభిప్రాయము.

ఐతే; ఈవిద్యయన నెయ్యది? ఇష్టము కొందఱు, ఇంగిలీషుఁజదివినవారును మఱి కొందఱు తురకము నెఱిగినవారును, ఒకకొందఱు సంస్కృతమభ్యసించినవారును వేటొకళ్లు శాస్త్రముల నారితేరినవారును, ఇంక నొకకొంతమంది వేదముచెప్పకొనినవారును, కలరు. ఇట్టివారిలో నెక్కువ తక్కువ లెట్లునిర్ణయింపవగును? అనుసంశయమొక మత్సన్నమగుచున్నది. దీనికిఁగూడ సమాధానము ప్రాచీనసిద్ధాంతసరణిచే నిట్లుజేలుచున్నది. చదువులను—విద్యలనియు, కలలనియు, చెండుభాగములుగా విభజించిరి. సునుష్యున కైహికాముష్మిక శ్రేణుస్సాధనమగు జ్ఞానమునఁగలుగజేయునవి విద్యలనియు, తాత్కాలికముగా, చమత్కారముగఁగలిగించి లోకమునానందపెట్టు గాయక శ్లోకవిత్వాదులు కలలనియు, ప్రాచీనులసిద్ధాంతము. అందువిద్యలు:—

శ్లో॥ అంగాని వేదాశ్చత్వారః, మీమాంసా న్యాయవిస్తరః

పురాణం ధర్మశాస్త్రంచ, విద్యాప్యేతా శ్చతుర్దశః॥

వేదములు వ్యాకరణము జ్యోతిషము కల్పనూత్రము ఛందస్సు నిరుక్తము శిక్ష(అను వేదాంగములు) పూర్వోత్తరమీమాంసాశాస్త్రములు న్యాయశాస్త్రము. పురాణములు. స్తుతులు. ఈవిద్యలలోపైతము

గౌతమనూత్రము—ద్విజో వేదాననధీత్య
యోన్యత్రక్షరుత్రేశ్రమం, ససాన్వయశ్శూ
ద్రసమస్సాన్యత్

వేదముఁజెప్పకొనక నెఱచదువులలోఁ
గృహిజేయువిపుఁడు శూద్రునితోసమా
నుడు.

మనుస్మృతి—శ్లో॥ యోనధీత్యద్విజోవే
దాక్షాన్యత్రక్షరుత్రేశ్రమం
సజీవస్సేవశూద్రత్వం, ఆశుగచ్ఛతి
సాన్వయః॥

అర్థమదియే

మనుస్మృతి—శ్లో॥ వేదమేవనదాధ్యస్యేత్
తపస్తప్యక్ ద్విజోత్తమః, వేదాభ్యాసోహి
విప్రస్యతపఃపరమిహోచ్యతే॥

వేదముఁజెప్పకొనుచుంటయే గొప్పతప
స్సుగాన,తపస్సుజేయఁబూను కొనువాఁ
డు వేదమునభ్యసించుచుండవలెను.

మనుస్మృతి శ్లో॥ వేదవిద్యావ్రతస్సాతాక్ష
శ్రోత్రియాక్షగృహమేధినః, పూజయేత్

ఏకశాఖమాత్రమైవను వేదాధ్యయనము
జేసినవాఁడు పూజ్యుఁడ.

అని ప్రమాణములనేకములుండుటంజేసి బ్రాహ్మణునకు వేదాధ్యయనమే ప్రధానతమమనియు నట్టివేదాధ్యేతయగువిప్రవర్గుడే యగ్రపూజ్యుఁడనియు నిర్ణయించుకొనవలసియున్నది.

ఇదిగాక యంతయావశ్యకమని ప్రామాణికశిరోమణులగు శాస్త్రీకర్తలచే నుద్ఘోషింపఁబడుచున్న వేదాధ్యయనమునకుఁ బూర్తిగాఁ బ్రచారము చేశములోఁగలుగజేయువలెననుతలంపుకల సనాతనధర్మపక్షపాతసముపేతులగుధీచుంతు లావేదవిద్య నప్రకప్తములుపడిసాధించినట్టియఁ దమహృదయములను పేటికలలోనిల్పి స్పష్టాదినుండియు వేదమంత్రములకు స్వరవర్ణాదిభేదము లీషన్మాత్రమైనఁగలుగకుండ నొకేవిధముగ నిష్పాదించి నట్టియు సర్వధా మంత్రపరిపూర్ణమృతయులగువేదాధ్యేతల నెంతగాగౌరవింపవలసియుండునో గమనించుఁడు. కంతము లెండిపోవునట్లు వర్ణించి వర్ణించి పడరాని పాల్గొల్లఁబడి వేదరాశినంతయు నాపోశనముఁబుచ్చుకొనియున్న పెద్దలు తమకన్నుల

యెదుట దరిద్రధ్వజములై యేవిధమైన గౌరవమును, పొందఁజాలక పిలుచువారును, తలచువారును లేక యత్యంతమగు హీనతతోఁగన్పట్టుచున్నచో, పురోఽభివృద్ధినశ్యేషించుచునబాలు చెవరు, అట్టిశుష్కార్థ్యమునమునకై గడంగుదురు? ప్రపంచమునఁ బుట్టినవాడెల్లమునుముట్టసమానస్కంధులలో గౌరవమున నేకదా కోరుచుండును గాన సనాతనధర్మపక్షపాతులగు సెల్లరహను మంత్రమాలముగు బ్రాహ్మ్యమునుఁ గాపాడుచున్న వేదకుక్షులగు విప్రసత్తములే సభౌతికస్థానములలోఁ బ్రథమపూజార్హులగుట నిర్వివాదాంశము.

దీనికొకపూర్వపక్షము— ధర్మప్రశ్నము; “లేమంచుంత్రాణామమయోగే ద్వాదశాహమధశ్శయ్యా షోఠలవణవర్జవచః”, “నమైధునంచరేత్” ఇత్యాదివిధివిధివలన వేదాధ్యయన మితరవిద్యాభ్యాసమునలెఁగాక యనేకనియమములతోఁగూడుకొనియుండవలె, అట్టినియమములులేక, ఊరకవర్గింపఁబడినమంత్రసంపత్తి ఫలదాయకముకాదు. ఇప్పటివేదపాఠకు లట్టినియమములకు మనఃపూర్వకముగాఁ దిలాంజలులిచ్చుచున్నారు. ఇట్లువైర్విధ్యాయనమగుటంజేసియే యాధునికవేదాధ్యేతలయందు మంత్రమహిమలు గోచరమగుచుండుటలేదు. గాననీకాలముం దవధానులమనిషేరు పెట్టికొని కుక్షీంభరులైదిరుగుచుండువిప్రులను, పూజించినను, పూజించకపోయినను సమానమే. అనికొందఱు ప్రతిఘటించుచున్నారు.

సమాధానము—నిత్యే, ఈవాద మంతయప్రామాణికమని మేమునము. కాని పూర్వోక్తనియమపూర్వకాధ్యేతలముందఱ నిష్పటియవధానులపేరటివా రొకకొంతతీసిపోయినఁ బోవుదురుగాక; వేదాదురమున్న నెట్టిదో, ఉచ్చరించియెఱుంగక శాకికశిఖామణులైన ర్తిల్ల ప్రముఖులనన్నిధి నేమి కేవలగృహ్యమంత్రాధ్యయనకావ్యపాఠాదులచేఁ బండితంమనులగుప్రాజ్ఞులపాలనేమి సర్వధా సమ్యాసనీయులేయని కొన్నిప్రమాణములవలన మేమువిశ్వసించుచున్నాము. మఱియుఁ దర్కవేదాంతాదిశాస్త్రములను శ్లోతికాన్యైకగణాద్యంగములను, కేవలముగాఁజదివియుండి నదసద్విజ్ఞానధురంధరులై యుండు పండితులనుఁబలచెంతైనతము శుష్కార్థ్యేతలయినను వేదపాఠకులే ప్రథమపూజార్హులనియుండుకా శాస్త్రప్రమాణమునకు లోఁగి చెప్పవలసినవారమగుచున్నారము. చూడుఁడు.

విశ్వగుణాదర్శములో వెంకటాధ్వరి.

శ్లో॥ అనభ్యస్య వేదా న హి శాస్త్రవాదాః

పఠంతస్ఫుటంయే బత్తై తస్మత్థాః

అధీశా ననాదృశ్య తద్భూత్యపూజా

పరాణాం నరాణాం పదం తేభజస్తే॥

సర్వజ్ఞుండగు మనువు వేదాధ్యయనమును ద్వితీయ సాధారణముగా విధించుచు నియమపూర్వకాధ్యయనమునకు శ్రేష్ఠత్వమునుఁ బ్రతిపాదించువాడయ్యును నియమాచరణమందశస్త్రులగువారు వేదాధ్యయనమునకే జలాంజలిచ్చుటకన్న నియమములను వదలియైనను వేదముఁజెప్పకొనుట శ్రేయమని నిర్వచించియున్నాఁడు.

మనుస్మృతి 2 వ అధ్యాయము.

శ్లో॥ ఆహౌ పసనఖాగ్రేభ్యః పరమంతప్య తేతపః

యస్సగ్వ్యవిద్విజోధీత్ స్వాధ్యాయంశ క్తితోన్వహం॥

బ్రహ్మచర్యములోఁ బూరించుట ధరించుటయున్న గునవి యెక్కువగానిషేధింపఁ బడినవి. ఇచ్చట, పూలుకెట్టుకొనియైనను వేదాధ్యయనముఁ జేయుచుండుట గొప్పతమము. అనిచెప్పఁబడినది. అనగా, అందఱు నియమములంద్యజించియే వేదమునభ్యసించుట నెదని స్మృతికారుల యభిప్రాయముకాదు. అనలువదలుటకన్న నియమములులేకయైనను వేదముఁజెప్పకొనుట శ్రేయోద్వయసాధనమని, యల్పయుష్కాలై రజస్తమోభిభూతులగుచుండు కలికాలమనజాలకుఁ బరమకారుణికుడగుమనువు దారించువాడు.

దీనికిఁబ్రతిపూర్వపక్షము—చాలచోట్ల వేదమండే “యవీవంవేద,, “యవీవంవిద్యో” మొదలయిన వాక్యవాక్యైకదేశములచే వేదాధ్యక్షానమునకే ప్రాధాన్యమంగీకరింపఁబడినది కానివేదపాఠమునకు, ప్రాశస్త్యముచెప్పబడలేదు. “యావత్తీర్వైదేవతాః = ప్రీణాతి” అనుశ్రుతియందు “వేదవిది” అనివేదవేత్తయందే సకలదేవతాసన్నిధి కలుగుచుండునని చెప్పబడియున్నది. గాన వేదాధ్యయన మర్థజ్ఞానములేనిచో నిష్ఫలమౌజనము. “అభ్యసేత్” “అధీయాత్”, మున్నగు విధివాక్యములేకను, అర్థజ్ఞాపూర్వకపరిశ్రమమండేతత్పర్యము అనుటసరసము. యుక్తితోనాలోచించినను అర్థమెఱుంగనివర్ణనమువలనఁ గార్యమున్నట్లుతోఁచదు. కావునఁదమరుచ్చరించు మంత్రమునకు శ్రాద్ధమందుపయోగమో పెండిలియందుపయోగమో తెలియక “మయిమేధాంమయిపృజాం = సూర్యోదధాతు,, అనుమొదలగు మంత్రములచే నొరులకు నాశీర్వాదములాన

ర్పుచుండుభునులగు నవధానులవారి కేమనియగ్రతాంబూలములీయగలము? అనికొందఱుకాలుఁద్రవ్యచున్నారు.

దీనికి సమాధానము — “విద్వానేవవిజానాతి విద్యజ్ఞనపరిశ్రమం నహివంధ్యా విజానాతి, గుర్వీంధ్రసవవేదనామ్” అనినట్లు మారుచుండి యెన్నికబురులై నఁజెప్పవచ్చును కాని ముక్కవర్ణించుటన్న మహాకష్టము. ఎవరైనను వేదముఁజెప్పుకొని తదర్థము నుగ్రహించవలయుననియే ప్రప్రథమమున నారంభింతురు. శ్రమపడి పది పదియైదువత్సరముల కద్దానిని వాచోవిధేయముగాఁజేసికొనునప్పటికి నల్పశక్తిమంతులగు కలికాలపురుషుల కోపికలుతగ్గిపోవుచున్నవి. ఇదికాక వేదవేదాంగముల యధ్యయన మొకపదిరెండు సంవత్సరములలోమాత్రమే ముగింపఁబడి, వేదార్థసర్వస్వమునుఁ గరతలామలకముఁగఁజేసికొనవలగు నధ్యయనమార్గ మొకడు ప్రాచీనసంప్రదాయములలోనుండునది. అది, పరమసాత్వికకాలమగు పూర్వయుగములలో శుద్ధసత్యసంపన్నులగు మునులు చెప్పచుండుటయు నంతకన్నఁ బరమసాధువులగు నంతేవాసులు చెప్పకొనుచుండుటయుఁ గలుగు నుదినములలో నిరంతరాయప్రచారమై నడచినది.

ఇప్పుడన్న నేనా, అయ్యది యందనిమ్రానిపండు. ఇప్పుడైనను సాధ్యచుగనంతవఱకు కొన్ని సంస్కారము లధ్యయనరీతికిఁజేయఁబడి ప్రకృతకాలానుగుణ్యముగాఁ బాఠశాలాపద్ధతులతో బ్రహ్మచారులకు విద్యలుగఱపఁబడుచుండుట లేర్పడెనేని, తాదృశవేదవేదాంగాధ్యయనము సమ్మితకాలములలో సాధ్యమై, శ్రుతులనుగుహలలో మనపూర్వులగుఋషులచేఁగాని లేక పరమాత్మచేఁగాని దాచపెట్టఁబడియుండు పరమార్థతత్వసిద్ధాంతముల ననాయాసముగ నరటిపండువలచిచేతిలోఁబెట్టినట్లు చెప్పఁగల న్నాత్మకబ్రహ్మచారిశిరోహణుల శుభమూర్తులను మనము మనకన్నులుచల్లగాఁ జూడఁగలుగుదుము. అట్టినుకాలమురాకకై యాత్మోద్ధరణమభిలషించుమనమహాజనులకును సర్వవిధముల మనశ్రేయమునకు కారణభూతులగుచుండు మనదొరతనమువారికిని సద్బుద్ధుల సొసంగుచుంట్ల కాపరమేశ్వరుని వేడుకొందము. చదువరూరా! యిదియప్రకృతము. ఈయధ్యయనవిధినిఁగూర్చి పలువిధములగుమార్పులు చేయఁదగినవిగాఁగనఁబడుచుండి నామనశివధమునకుఁ బిలువని పేరంటము గావచ్చుచుండుటంబట్టి యిట్లు శాఖాచంక్రమణమొనర్చితి ఇకఁబ్రకృతివిషయమునకుఁజేరుకొందము వేదార్థము గొడవయెఱుగక యూఱక క్రమము, జట, భునము, మాతీయునేవోయేవో అనిపెట్టుకొని జందెములునుడతలువేయుచుండుట యెక్కువగొప్పసంగతియని నేనెన్నటికినిఁ జెప్పసాహసింఁచు.

అర్థముఁజెలిసికొనుటకూడ, ఆవశ్యకతములలో నొక్కటియనుట నిర్వివాదమేకాని యర్థజ్ఞానములేమిచే మంత్రము నిష్ఫలమగుననిచెప్పసాహించుట తప్ప. గర్భాష్టమ సంవత్సరమున బాలున కుపనయనముజేయుచు గాయత్రిపదేశముఁజేయవలసినదని విధియున్నదికదా. ఎంతటిప్రతిభాశాలికైనను, ఏడేండ్లకుఁజేయని గాయత్రీమంత్రము గోచరమగునా? అర్థముగోచరముకాకున్నమాత్రమున నాగాయత్రీ యాతనికి ఫలము నీయదా? ఈయకపోయిన నప్పడాదుపనయన మాతని కేలవిధించఁబడియుండును! గనుక మంత్రాత్మరోచ్చారణమందును సిద్ధ్యనుకూలమహిమకలదని మనపూర్వులగు మహర్షులయభిప్రాయము. “యంయంత్రమధీతే తేనతేనాన్వేష్టంభవతి” అని శబ్దబ్రహ్మముకూడ వేదపఠనమున కెక్కువమహిమను వర్తించుచున్నది.

సర్వసమృతమగు వేదార్థజ్ఞానప్రాశస్త్యమునకు, ప్రధానత్వమొసంగుటచే వేదవేత్త కన్న వేదపాఠకుఁ డొక యడుగు వెనుకనడవవలసినవాడైనను, వేదార్థయనమెఱుంగక తదితరవిద్యాపాండిత్యములెంతగాఁగలిగినవారైనను వారిముందఁజూత్రము వేద పాఠకులగువిప్రులయగ్రపూజ కేనిధమయినహానియు నుండగూడదు. చూడుఁడు. ఈ భేదములనుఁగూర్చి మను విల్లుశాసించుచున్నాఁడు.

మనుస్మృతి (౧౨) అధ్యాయము.

శ్లో॥ అజ్ఞేభ్యో గృంధినశ్చేష్టాః। గృంధిభ్యో ధారిణోవరాః

ధారిభ్యో జ్ఞానీనఃశ్రేష్టాః। జ్ఞానిభ్యో వ్యవసాయినః॥

వేదముఁజెప్పకొనియెఱుంగనివారికన్నఁ బుస్తకముఁజూచివేదముఁజదువఁగలవారు తములు. పుస్తకముఁజూచివదవుపాటియభ్యయనముకలవారికన్నఁ బుస్తకాపేక్షయించుకంతయేనిలేక స్వరాత్మరవ్యత్యాసము లవమైన, తటస్థించుకుండ వేదమును, కనులుమాసికొనిచెప్పఁగలవారు రధికులు. అంతకన్న వేదవేదాంగార్థయనసంపత్తిచే వేదార్థమునెల్లఁ గరతలామలకముఁజేసికొనినవారు పూజ్యులు. అట్టిసాంగార్థ్యపటలగువేదార్థవేత్తలకన్న సంపూర్ణమగుమంత్రసంపత్తియు, తదర్థజ్ఞానవైద్యమ్యమును, కలిగి వేదవిహితసకలకర్మానుష్ఠానతత్పరులైయుండు పరమశాంతు లుత్కృష్టగౌరవార్హులు.

ఇట్లు ప్రమాణకేతములచేతనిర్ణయింపఁబడియున్న వేదపాఠకులయగ్రపూజార్హతఁదొలగించుట కెవరుశక్తులు? గాననిష్పడు వన మేవో యీర్ష్యలుచెట్టికొని యాతములపాకుచీలకల నేయనామధేయశిరోఘణులకోయిచ్చుకొనినను మంత్రపవిత్రాంతఃకర

బలగు నావేదాధ్యేతల కేలాటికొంతయు లేదు. వా రెట్లెట్లో గాలికి బ్రతుకుచునే యుండు. మనముమాత్రము పూజ్యపూజావ్యతిక్రమముచేఁ బతితులమగుచు నరకార్జనముఁజేసినవారమగుదుము.

గాన సౌ స్వదేశీయలగుమిత్రులారా! ఆస్తి కులారా! శాస్త్రప్రామాణ్యముఁ దృణీకరించకుఁడు. శ్లో॥ “తస్మాచ్ఛాస్త్రంప్రమాణంతే కార్యాకార్యవ్యవస్థితౌ, అని శ్రీకృష్ణభగవాను లర్జునునంతవానికిఁగూడ శాస్త్రమునకులొంగుమని యుపదేశించె. అది గాక యేదోకొంచెమాస్తి కత్వముతోఁబెనగులాడుమనమే శాస్త్రమును లక్ష్యమునె యనిచో నింక వానిదిక్కుజూచువారెవరు? మనముహేళుపచారణఁజేయసమకట్టినను ఈయగ్రతొంటూలములుమున్నగుగౌరవహేతువులగుబహుకృతులు విద్య, మతము, జ్ఞానము మొదలగువానిప్రోత్సహమునకు బుట్టినవికాని నిరర్థకముగాఁబుట్టియుండలేదు. అట్టియెడ విద్యాధికులగౌరవించుచుంటిమేని విద్యయభివృద్ధిగాంచు. విద్యాభివృద్ధిలోన నే మనుష్యునియభ్యుదయములన్నియు నిలీనములైయున్నవి. వైదికజ్ఞానమునువిడనాడిన యేజ్ఞానములును విద్యలనిచెప్పఁబడవరి ఋషులమతముకన్నపైడి. ఇంగ్లీషుచదివినవారికి మహాపదవు లిప్పటిదొరతనమువారిచ్చుటంజేసి యాంగ్లభాషిత మనుచినాభివృద్ధి నెట్లందు చుండెను; అట్లే పూర్వము రాచరికమువారు వేదవిద్యాసంపన్నుల మత్స్రస్థుగౌరవ ఋనుఁజూపుచుండుటంబట్టి తత్కాలమున వేదశాస్త్రాద్యాభరణభూషితయై తౌకికపా రమార్థికజ్ఞానముల కాటపట్టై మనయా భరతభూమి దేశాంతరముల నపహసించె. వేదవిద్యాధికులయెడ, పూర్వరాజన్యుల గౌరవముఁజూడుఁడు.

మనుస్మృతి—మియమాణో ప్యాదదీత, నరాజా శ్రోత్రియాత్కరం

నచక్షుధాఽస్యసంసిదత్ శ్రోత్రియా విషయేవసత్

రాజు తనకు రాబడి చాల, తక్కువగానున్న కాలములోనైతము వేదముఁజెప్పకొనిన బ్రాహ్మణునుండి శిస్తుదీసికొఁగూడదు. అనిదీనియాశయము.

కృష్ణకృష్ణప్రాయఖండనము.

చదువరులారా!

రాజమహేంద్రవరపురనివాసులగు బ్ర|| కవిరాజు శ్రీపాదకృష్ణమూర్తిశాస్త్రిగారు “భట్టప్రహ్లాదమతఖండనము” ను శీర్షికక్రింద నొక వ్యాసమువ్రాయుచున్నవారలు. ఆ వ్యాసము కాశీనాథపురవాస్తవ్యులును, ఆధునికాంధ్రలోకసద్విమర్శకశిఖామణులును నగు బ్రహ్మశ్రీ కాశీభట్ట ప్రహ్లాద్యశాస్త్రిగారు. రాత్యమతబోధినిలోఁ బ్రచురించుచున్న “కురుపాండవదాయనిర్ణయప్రకాశముపై విమర్శనమైయున్నది. విమర్శనఁజేయుట యుక్తమేకాని శ్రీ. కృ. శాస్త్రిగారు ప్రస్తుతమునఁ బ్రచురపరచువిమర్శన మాత్రము శ్లాఘాపాత్రముకాదనియె నాతలంపు. శ్రీ. కృ. శాస్త్రిగారు రావ్యాసమునకు “భట్టప్రహ్లాదమతఖండనము” మని శీర్షికనుంచెడిది. ఇది కా. బ్ర. శాస్త్రిగారి గృహనామధేయాదుల “నామైకదేశే నామగ్రహణ” మృదుదానిననుసరించిగైకొనియుంచినది తోచుచున్నది. ఈశీర్షికవలన బ్రహ్మయ్యశాస్త్రిగారిమతము సనత్తమైనను దుర్మతమైనను శ్రీ. కృ. శాస్త్రిగారు ఖండింపనుకట్టినట్లు నాకుఁబొడఁగట్టుచున్నది. లేనియెడలఁ బ్రెమాడ్కినిశీర్షికనుంచక ప్రస్తుతవిషయమగు కురుపాండవదాయమునకు సంబంధించిన శీర్షిక నుంచెడివారలు. శ్రీ. కృ. శాస్త్రిగారివలె మంచికిఁ జెడ్డకు నుపయోగించు శీర్షికఁబెట్టఁబడక చెడ్డకు మాత్రముపయోగించు శీర్షిక నాచేఁ బైరితని “కృష్ణకృష్ణప్రాయఖండనము” మనియుంచఁబడినది. శ్రీ. కృ. శాస్త్రిగారు తమవ్యాసమునందు “నన్నయభట్టు నాదికవియనుట యవిమర్శము.....ఇతఁ డాదికవికాఁడు. ఇందు వీరినన్నయభట్టారకచారిత్రము యధేష్టసంకలితము. వీరివాదమువవాదము, అనివ్రాసిరి నన్నయభట్టే తెలుఁగుకవియత కాదికవికానప్పు డిఁకనేరే యెఱుకఁజేయవలసియున్నది. కాన ముందుగా శ్రీ. కృ. శాస్త్రిగారు సప్రమాణముగా సహృదయహృదయంగ మముగా నన్నయభట్టాదికవికాఁడని దృఢపరచి తరువాత నాదికవియనుట యవిమర్శ మనియో వువాదమనియో యేదియో వారియిష్టమువచ్చినదివ్రాయవచ్చును. శ్రీ. కా. బ్ర. శాస్త్రిగారి నన్నయభట్టారకచారిత్రమునందలివిషయములన్నిటిని విజ్ఞమనోజ్ఞముగా ఖండించి తదుపరి దానిని యధేష్టసంకలితమని వ్రాయవచ్చును. అంతియకాని ముందుగా నిటులఁ దూలుగావ్రాయుట భావ్యమగునా? ఏవోరెండు ఇంగ్లీషుకాంఠేషులు పెట్టి తాటాదూటముజేయుటకు వీలులేద, నిశ్చయముగా శ్రీ. కృ. శాస్త్రిగారు వ్రాశిరి. కా. బ్ర. శాస్త్రిగారు మొదల మనపూర్వులను బ్రమాణికులుగాఁగైకొని సిద్ధప హూణ పండితాభిప్రాయములనుగూడఁ బ్రమాణములుగా గైకొనుచుందురు. ఇదియుగూడఁ దప్పేకాఁబోలు. వహ్వారేవహ్వ “ధృతరాష్ట్రాభిషేచితః ఆనునది.....ప్రాతతాటియాకుల ప్రతులందును లేదు ఒక్క కృష్ణమాచార్యులు ముద్రించిన క్రొత్తప్రతిలోమా

త్రమున్నది. అది ప్రక్షిప్తమని నేను చెప్పియున్నాడను, నని శ్రీ. కృ. శాస్త్రి గారు లిఖించిరి. “ధృతరాష్ట్రాభిషేచితః, అనునది ప్రక్షిప్తముకాదని దృఢపఱుప శ్రీ బ్రహ్మయ్యశాస్త్రి గారు విశాఖపట్టణము వేట్లపాలెము, మండపేట మున్నగు వ్రాత ప్రతులందు బైస్కోకమున్నట్లు ప్రాజ్ఞవిశ్వసనీయులుగా వ్రాసిరి. దీనికి శ్రీ కృ. శాస్త్రి గారు “అవ్రాతకు సరిపడ నేనుగూడ హు సేతువునము, పుణ్యక్షేత్రము, చక్రద్వార బుధము, చక్రలరామేశ్వరము, కాశీబుగ్గ మున్నగు ప్రదేశములలోగల ప్రతులలో లేదని వ్రాసిన నెట్లుండునో మాచదువరులే గ్రహింతురుగాక. ఇదియూ వ్రాయవలసినసమాధానము” అనివ్రాసిరి. అబద్ధమువ్రాసినపట్లగదా పైవిధమునఁ బరిహసించివ్రాయుటకు దావువచ్చునది. బ్రహ్మయ్యశాస్త్రి గారువ్రాసిన ప్రమాణములకంటె నెక్కువప్రమాణములఁజూపి వారినిఖండించి పరిహసించినవాగుండును. “ఇది గాక పుల్లయ్యవ్రాసె నెల్లయ్యవ్రాసెఁ జిన్నయ్యవ్రాసెఁ బెద్దయ్యవ్రాసెనని చెప్పుచున్నారు” అనివ్రాసిరి. ఈ శ్రీ. కృ. శాస్త్రి గారు సంవత్సరముకిందట గురుపాండవదాయభాగవిమర్శనమను నొక దానిని మానవసేనలోఁ బ్రచురించుచున్నవారలు దానినిఁజూచుటతోడనే కొందఱ అపహ్యయఁజేంది ప్రమాణవహితముగానున్నదనియెంచి పూర్తిగాఖండించుచున్నవారలు. వారువ్రాసినదాని కీ శ్రీ. కృ. శాస్త్రి గారు సమాధానమువ్రాయలేక మిన్నకుండి యిప్పుడు వారినిగురించి “పుల్లయ్యవ్రాసె నెల్లయ్యవ్రాసె, నను మొదలగువాక్యములను నిర్ణత్యముగా వ్రాయుచున్నారు. ఇది న్యాయమేనా? వీరిట్లువ్రాసినంతమాత్రమున వారికిమియు లోటుగలుగఁబోదు “ధృతరాష్ట్రాభిషేచితః, ఇదిమాత్రము ప్రక్షిప్తమని యేలయొప్పుకొనఁగో తెలియవచ్చునది ఇది తానుపట్టినకుండేటికి మూడేకాళ్లనినట్లున్నదనివ్రాసిరి. బ్రహ్మయ్యశాస్త్రి గారు బైస్కోకము ప్రక్షిప్తముకాదని యనేక ప్రమాణము లగుబరచుచున్నప్పుడు ప్రక్షిప్తమని యేలయొప్పుకొనెదరు? ప్రమాణములుచిక్కనిప్పున నొప్పుకొనఁగలరు. కాబట్టి తానుపట్టినకుండేటికి మూడేకాళ్లనినట్లున్నదనివ్రాయుట సరిగాదు. “ఇట్టితప్పుపాఠమురుజుప్పించి విచారించుచుం గాల హరణముచేయుట కప్పుడు నిప్పుడు సమ్యక్తములేనివాడొగాన నీవిషయ మిప్పుటికింతతో ముగించి మరియొక విషయము ప్రస్తుతమునకుఁ జెచ్చుచున్నాను” అని కృ. శాస్త్రి గారు వ్రాసిరి. బైస్కోకము శ్రీ కృ. శాస్త్రి గారు ప్రక్షిప్తమని కొట్టికోలాహలము జేయుచున్నారు. కా. బ్ర. శాస్త్రి గారు ప్రక్షిప్తముకాదని సప్రమాణముగా దృఢీకరించుచున్నారు. ఇది విచారణీయంత సేకదా. ఇట్టిపట్టునఁ గాలహరణమున్న నెట్లు? కాబట్టి తొందరపడక దానిని విమర్శించవలసియుండును. కానఁ గవిరాజువీరుదాచితులను సుస్కృతాంధ్ర భాషాకొవిదులును విమర్శకులును మానవసేవా పత్రికాధిపతులును నగు బ్రహ్మశ్రీ శ్రీపాదకృష్ణమూర్తి శాస్త్రిగారు తమసామర్థ్యమంతయు దూలుచూటలయు దుపయోగించక విషయవిమర్శనమందె వినియోగించి లోకమునకు మహోపకారముజేయ గడంగుదురుగాక యని వేడుకొనుచు నావ్యాసమును ముగించుచున్నాను.

11—5—1914 }
శికిండాబాదు. }

బుధజనవిధేయుడు,
చివ్రకుల అప్పయ్యశాస్త్రి.

- వంచితసీమనుండ భయమంతయుమాని చరింతు నెయ్యెడన్ 44
- శ్లో॥ ఛందశ్శాఖశిఖాన్వితై ర్ద్విజపరై స్సంసేవితే శాశ్వతే
సౌఖ్యాపాదిని భేదభేదిని సుధాసారైః ఫలై ర్దీపితే
చేతఃపక్షి శిఖామణే! త్యజ వృధాసంభారమన్యైరలం
నిత్యం శంకరపాదపద్మయుగళీసీడే విహారంకురు
- శా॥ వేదాంతావనిజాగ్రయుద్విజమునున్ విఖ్యాతసౌఖ్యామృతా
పాదంబుం బృథుభేదభేది ఫలవిస్ఫారంబునా శూలిన
త్పాదాంభోజమలాయమందున సదావర్తించు మోమానస
ప్రసాదాన్యాండభవంబ! చాలును వృధాపైసంబు లింకేటికిన్ 45
- శ్లో॥ ఆకీర్ణే నఖరాజికాంతివిభవై రుద్యత్సుధావైభవై
రాధాతేపిచ పద్మరాగలలితే హంసవ్రజై రాశ్రితే
నిత్యం భక్తివధూగజైశ్చ రహసి స్వేచ్ఛావిహారంకురు
స్థిత్యా మానసరాజహంస! గిరిజానాథాంఘ్రిసాధాంతరే
- ఉ॥ శంకయొకింతలేక యనిశంబుచరింపుము రాజహంస మా!
శంకరపాదపద్మమణిసౌధమునందున, హంసరాజ యా
వంకఁజెలంగు, దివ్యనఖవైభవ మచ్చసుధావిభూతియున్
బంకజరాగదీప్తియును బక్షిసతీతతి గల్గు నచ్చటన్ 46
- శ్లో॥ శంభుధ్యానవసంతసంగిని హృదారామేఘజీర్ణచ్ఛదాః
ప్రస్తా భక్తిలతాచ్ఛటా విలసితా పుణ్యప్రవాళాశ్శ్రితాః
దీప్యంతే గుణకోరకా జపవచఃపుష్పాణి సద్వాసనాః
జ్ఞానానందసుధామరందలహరీ సంవిత్ఫలాభ్యున్నతిః
- మ॥ శివ! త్వద్ధ్యానవసంతసంగియగు మచ్చేతోవనిం బాపవి
చ్ఛవిపర్ణంబులురాలి పుణ్యచయవై శాల్యప్రవాళంబులన్

స్తవపుష్పంబుల సత్సువాసనలచేరక భక్తివీరుత్తు లా
భవహించెం గుణకోరకంబులను దివ్యజ్ఞానపుంబండులక

47

శ్లో॥ నిత్యానందరసాలయం సురమునిస్వాంతాంబుజాతాశ్రయం
స్వచ్ఛంసద్విజనేవితం కలుషహృత్సద్వాసనావిష్కృతం
శంభుధ్యానసరోవరం వ్రజ మనోహంసావతం సంస్థిరం
కింతుద్రాశ్రయపల్వలభమణనంజాతాశ్రయం ప్రాప్యసి

శా॥ సంతోషాంబుయుతంబుమశాని హృదయాబ్జాతాశ్రయంబుకశుభా
క్రాంతోద్యద్విజనేవితంబు కలుషవ్రాతక్షయామోదమా
కంతుద్విట్లువసత్సరోవరమునం గాలంబువెల్లించుపా
చింతంజేయక పల్వలభమణ మోచిత్తాఖ్యసద్ధంసమా !

48

శ్లో॥ ఆనందామృతపూరితా హరపదాంభోజాలవాలోద్యతా
స్థైర్యోపఘ్నముపేత్య భక్తిలతీకాశాఖోపశాఖన్వితా
ఉచ్చైర్మానసకాయమానపటలీ మాక్రమ్య నిష్కల్మషా
నిత్యాభీష్టఫలప్రదా భవతుమే సత్కర్మసంవర్ధితా

శా॥ ఆనందామృతపూరితంబు హరపదాబ్జాలవాలోద్యతం
బై నిద్దంబగుస్థైర్యదారువు కరం బాధారమైక్రాలంకా
నానాశాఖలువెట్టిచిత్తమను మే ల్నవ్యంపుబందింటికీ
మానైబ్రాహ్మణియట్టి భక్తిలత వే మా కిష్టదంబయ్యెడికీ

49

శ్లో॥ సంధ్యారంభవిజృంభితంశ్రుతిశిరస్థానాంతరాధిష్ఠితం
సప్రేమప్రమరాభిరామ మసక్తత్సద్వాసనాశోభితం
భోగీంద్రాభరణంసమస్తసుమనఃపూజ్యం గుణావిష్కృతం
సేవే శ్రీగిరిమల్లికార్జునమహాలింగం శివాలింగితం

శ్లో॥ ధర్మోమేచతురంధ్రీ కస్సుచరితః పాపంవినాశంగతం
కామక్రోధమదాదయో విగళితాకాలాస్సఖా విష్కృతాః
జ్ఞానానంత్యమహాపథీస్సుఫలితా కైవల్యనాథేనదా
మాన్యే మానసపుండరీకనగరే రాజావతంసే స్థితే

శా॥ రాజోత్తంసుఁడు మాన్యుఁ డీసుఁడు మనోరాజీవపూర్వాసిగా
భ్రాజధర్మము నాల్గుకాళ్లనడచెం బాపక్షయంబయ్యె నా
యాజన్మోద్ధతశత్రుపట్క మడఁగెన్ హాయింగనెం గాలముల్
రాజిలెం గడు జ్ఞానసాధనమహాగ్రంథాల్ ఫలోపేతతన్

39

శ్లో॥ ధీయంత్రేణ వచోఘటేన కవితాకుల్యోపకుల్యాక్రమై
రాసేతైశ్చ సదాశివస్యచరితాంభోరాశిదివ్యామృతైః
హృత్కేదారయుతాశ్చ భక్తికలమాం సాఫల్యమాతన్వతే
దుర్భితౌ న్మమ సేవకస్య భగవన్ శ్వేతః!భీతిఃకుతః

ఉ॥ మానసయంత్రయుగ్వచనమంజులభాండమునం గవిత్వకు
ల్యానుసృతంబులైన యసమాక్షుకధాంబుధివనంబులన్
ధీనవభూమికిన్ సరిగఁ దెచ్చుచు భక్తిసమాఖ్యశాలుల
న్మానుగఁబండఁజేసిమను నాకెటుమభయంబుగల్గెడిన్

40

శ్లో॥ పాపాత్పాతవిమోచనాయ రుచిరైశ్వర్యాయ మ్మత్స్యంజయః!
స్తోత్రధ్యాననత్రిప్రదక్షిణసపర్యాలోకనాకర్ణనే
జహ్వవిత్తశిరోంధ్రీ హస్తనయనశ్రోత్రై రహంప్రార్థితో
మా మాజ్ఞాపయ తిన్నిరూపయముహు ర్మామేవ మామేవచః

శా॥ గోత్రావాస!విభూతిలాభమునకున్ ఘోరాఘనాశానకున్
స్తోత్రధ్యాననత్రిప్రదక్షిణసత్పూజేక్షణాకర్ణనన్

బాత్రంబారననాత్మశీర్షపదసత్పాణ్యక్షికర్ణంబుల

వైత్రితిం బ్రాధితుఁడైతి నిచ్చిసలవున్ నాకు న్నిరూపింపుమీ 41

శ్లో॥ గాంభీర్యం పరిఘాపదం ఘనధృతిః ప్రాకార ఉద్యద్గణ

స్తామ శ్చప్తబలం ఘనేంద్రియచయో ద్వారాణి దేహస్థితః

విద్వా వస్తుసమృద్ధి రిత్యఖిలసామగ్రీనమేతేనదా

దుర్గాతిప్రియ! దేవ! మామకమనోదుర్గే నివాసంకురు

శా॥ గాంభీర్యం బాకభేయమై సుధృతి ప్రాకారంబుగానై గుణా

రంభంబై బల మింద్రియవ్రజము మేల్ ద్వారాళియై జ్ఞానము

న్యూంభద్వస్తుసమృద్ధియై యిటుల నీనూత్నంపుసామగ్రిచే

తం భాసిల్లెడి చిత్తదుర్గమును స్వస్థానంబు గావింపుమీ 42

శ్లో॥ మాగచ్ఛత్వ మిత స్తతో గిరిశ! భో మయ్యేవ వాసంకురు

స్వామి న్నాదికిరాత! మామకమనః కాంతారసీమాంతరే

వర్తంతే బహుశో మృగా మదజుషో మాత్సర్యమోహదయః

తాహత్యా మృగయావినోదరుచితాలాభంచ సంప్రాప్యసి

శా॥ ప్రేమన్ మున్ను కిరాతనామమునఁ గీర్తిం గాంచిన ర్తించునో

స్వామి! మామకచిత్తదుర్గమవసవ్యామోహరాజస్మృగ

స్తామంబుం బరిమార్చి నన్నిటఁ గృతార్థుంజేసి నాయందె ని

త్యామోదంబుననిల్చియుండుమని నీ కశ్రాంతమున్ మ్రొక్కెదన్

శ్లో॥ కరలగ్నమృగః కరీంద్రధంగో ఘనశార్దూలవిఖండనో స్తజంత్యః

గిరిశో వీశదాక్షిణ్య చేతఃకుహరేపంచముఖో ప్తి మే కుతోభీః

ఉ॥ సంఛితహస్తలగ్నమృగశాబకమున్ మదనాగభంగ ఘ

భ్యంచిత వ్యాఘ్రసంహరణ మస్తనమస్తప్రశస్తజంతున

త్సంచయ మైన పంచముఖసత్కుల నాహృద్దయాదికంద్రో

చ॥ తమకునుమాకునుంగలుగు దారుణపుంబగ మాద్రుగ్రామన్ము
శ్రమకలిగింతుగాక కడుసాక్ష్యముపల్కంగ,నింతమాత్రనే
విమనసుండై యిట్లు పలుకు వీరయయోగ్యత యేమనన్వలెన్
దమకరణాలెపల్కి, “రిదిత”ప్పనియెందటా నిందసేయుచున్ 151

క॥ తనపితనుడియన్పు “తముకా”దనునుందర రామయాభ్యుడచు నేమోకా
తనకున్ మాకరణాలకు ఘనబంధుతయుండియుంట కల్లయటంచున్

* క॥ మాదినపాటిద్విజాతులు

మాదమనంప్రోక్షణంబుమాటె యెఱుంగన్

“కా డెఱుంగుదు” రనియే యనుఁ

డాదేవతగొల్వరంట యవ్వారెపుడేన్

153

క॥ పెదయగ్రహారమందట

చదివినకమసాలెయంట సంప్రోక్షణమున్

గుదురుగఁజేయించునట

య్యది యెంతయధార్థమగునో యరయుండు ప్రాజ్ఞుల్!

154

క॥ ఉన్నవినుబదికొంపలు

ఎన్నడునట బత్తులుండులెఱుంగరయెవరే

* బ్రహ్మత్వి జానపాటి పట్టాభిరామకాశ్రిగారి దివ్యసముఖమునకు.

విన్నపములు పల్లిలక్ష్మీనారాయణ కృతనమస్కారపూర్వకముగా వ్రాయుచున్నది.

అయ్యో! నాకు 50 సంవత్సరములవయస్సు వున్నది. నేనేరిగినతర్వాత ముగ్రామములో ఏదేవతకుగాని కమసాలలచే ప్రతిష్ఠ చేయించబడియుండలేదు. ముగ్రామములోమాదమ్మయనునొకదేవత వున్నచుట వాస్తవము. దేవతకు కొలుపులలోగాని యితరసమయములలోగాని శూద్రాదులు బోసములుచెల్లించి కొలుచుటయే తప్ప బ్రాహ్మణులు కొలుచుట ఎన్నడును లేదు. బ్రాహ్మణులు తమయిండ్లలో తామె దేవతపేరుజెప్పినచేద్యములు పెట్టుకుందురు. ఇంతేసంగతులు, చిత్తగించవలయును.

పల్లి లక్ష్మీనారాయణవాలు.

నెన్నికగన్నకలాదునె

క్రన్ననవీరయ్యగారు కల్పించిరిగా

155

ఉ॥ వీరయగారికింజతగ వెంకయగారికారేగుడెంచె“మా

యూర నెదోప్రతిష్ఠ యయియుండెనుబత్తులనుండి” యంచు, నా

‘సీ రెవరేని నెప్పుడును విన్నదికన్నదికూడఁగాదు, మా

వారికి నెట్టులోదొరకె, వాసిగడించె వచించిసాక్ష్యమున్

156

* ఉ॥ దాచెపలిం బ్రసిద్ధుఁడుకదా యరయంగను బిచ్చిరెడ్డితాఁ

జూచిన నింకనుంగలరు సువ్రతులెంతా, యిందటండ నే

* దాచెపల్లిపురవర్ణన.

చ॥ వరదాచేపలివంశనామక మహావారాళిక్ నిండుచుం

దురుఁడౌ వెంకటసుబ్బయ్యఘ్నఁ డెపుడుం దోట్టుటుగానుండఁగాఁ

బరభీముండగుపేరిరెడ్డి యెదుటన్ భాస్లిఁ గోలాకులాం

బురుహాదిత్యుఁడు పిచ్చిరెడ్డి నిరతంబున్సల్పు దీనక్ సభక్॥

66

క॥ వేంకటసుబ్బయ్యమంత్రిఁ గి శంకరహితుఁబొగడ నేను లావరిసటవే.....

67

ఉ॥ సంకటమొందునప్పుడును...పంకవిదిగ్ధచేహాలను బాయకయుండి మెలంగునప్పుడున్

బొంకకయుండునీతఁడు.....

క॥ సత్యహరిశ్చంద్రుండని నిత్యముబుధవర్యులెన్న నేర్పరియగుచున్

వ్రాత్యుల కతిదురుండై కృత్యముసలుపుచునితఁడు కుంభినినిలిచెన్॥

69

తే॥ ఇట్టికరణంబుతోఁగూడి రట్టులేక పిచ్చిరెడ్డియు సత్పడి దెదనభను.....

70

క॥ దుష్టజననిగ్రహంబును శిష్టజనానుగ్రహంబు నేయఁగనితనిక్.....విధించె...

71

సీ॥ హేడ్కల్తరుమొదల్ హేమాహుమాలకు సమైలానర్చితా నైయనేబడె

డిప్తిప్రబోద్ధులౌ తీవిగుల్కుచు నొక్క మెంబరుతానయి మెప్పువడసె

కటవుల నిటుపేదనరులఁదానరయచు గబళముల్ వేయించి ఘనతగాంచె

సర్కారులొఁగూడ “సత్యవంతుం” డని క్యారప్టప్రాండితాఁ గడుఁజెలంగె

గీ॥ దాచెపలిలోన చేర్చెను తానెయగుచు జనులకారోగ్యమిడి చాలఁ జతురతగనె

ధురితపథవర్తులె నట్టి నరులపాలి పిడుగునందగునట్టి యాపిచ్చిరెడ్డి॥

72

సీమనిసాక్ష్యమో మనము నిశ్చయమం చెటునమ్మనానో మీ
గోచనసేయుడీ చదువరుల్ కడుబాగుగ మానచంబులన్ 157

ఉ॥ ఈతఁడెదోయకార్య మిహిహీయన నెల్లరు చేసెనంటయా
హేతువుచేత బ్రాహ్మణు లనిష్టత నీతనియింటఁ బెండ్లిరా
నాతఱి నేగకుండిరట, యష్టకలాదులువచ్చి కార్యమే
రీతి నె వెళ్లబుచ్చిరట ప్రీతీయఁ టప్పటినుండి వార్పిపెన్ 158

ఉ॥ ఇట్టిఘనుండితండగుట నీతని పేరు సమస్తదిక్కులం
దటచరించి సత్పురుషానంగముదాల్చి యజ్ఞస్ర మితనికొ
జాట్రివసించెనాఁగ రణసూరుఁడు దుష్కృతదూరుఁడైన తోఁ
బుట్టువు పేరిరెడ్డియును బూర్వజామోలవసించు నెప్పుడున్॥ 78
చ॥కవిజనసంచయంబునకు గౌరవమొప్పఁగఁజేయ నేర్పియున్
భువిమనెఁ బేరిరెడ్డియిటఁ బూర్వజానానతిమీఱకే రహిన్॥ 74

By command of His Excellency the Viceroy and Governor-General in Council this certificate is presented in the name of his most Gracious Majesty King Edward VII; Emperor of India, to M.R.Ry. Kola Pitchireddi Garu, son of Narisireddi Garu in recognition of his services as a Headman and as Chairman of the Dachepalli Union.

Madras
1st January. 1903 }

(Sd)
Chief Secretary to the
Government of Madras.

(True Copy)

..... George V., Emperor of India, on the occasion of His Majesty's Coronation Durbar at Dehli to M. R. Ry. Kola Pitchireddi Garu, son of China Narisireddi Garu; in recognition of his services on Local Boards.

Madras.
12th December 1911 }

(Sd) Hon. W. STUART.
ag. Chief Secretary to the
Government of Madras.

(True Copy)

ఉ॥ అందున నేగుదెంచెనితఁ, డయ్యదిసత్యమెయైనఁ బెద్దలే
యెందుకురాకయుండు, నిజమేయగుగావుత, నేనొచేసినాన్
పందలటంచు నందఱికిఁ బన్యముగాదది, యల్లచూచినన్
గొంద ఆసుల్ హరింతు రదికూడఁ బరిగ్రహయోగ్యమేకదా 159

* ఆ॥ ఈయనామధేయుఁ డిటువల్కు తర్వాత
సత్యమరయఁగోరి జాబువ్రాయు
జరుగ లేదయిచట సంప్రప్క్షణంబంచుఁ
బ్రీతి నిడెజవాబు పిచ్చిరెడ్డి 160

ఉ॥ “ఆయెబ్రతిష్ఠ దాచెపలి నాయెను మాదినసాటిలోన”నం
చీయుభయుల్ వచించినది యెంతయధార్థ మొ తేల్చినాడ. మా
వ్రాయసకాండు, బ్రాహ్మణులువచ్చిరి యిష్టముతోడనంచు నే
మో యనుకూలతం బలికియుండినసాక్ష్య మొకింతచూడనొ 161

సీ॥ స్వర్ణ కారులచేత సంప్రప్క్షణంబులం
జేయింత మనిమున్ను చెప్పలేదు
అతనికికార్యంబు నాచరించుటలోన
నర్హతకలదె, యం చడుగ లేదు
అతనిదోడ్తఁబోవు నవసరంబునఁగూడ
నడిగియభీష్టంబు పడయలేదు
అతఁడరుదెంచిన యావలనై ననుం
బిలిచియాసంగతి దెలుపలేదు

* శ్రీ జానపాటి పట్టాభిరామ కాస్తులివారి సమఖిమనకు.

వి. కోలాపిచ్చిరెడ్డి దంణములుపెట్టి వ్రాసుకున్నది.

యీగ్రామంలోవున్న...అంకాశమృతనే శిలను పూర్వము యెప్పుడు ప్రతిష్ఠ చే
సినారో మాకు తెలియదు....శిల శిథిలమయినందున క్రొత్తది వకటి ఘమారు 15 సంవ
త్సరములక్రిందట తెప్పించి తిర్చి స్థాపన చేయించినాము. వక యంత్రబిళ్ళ కంసాలిబ
త్తుడుచేతచేయించి దానిక్రిందవేసి విగ్రహమును నిలువబెట్టించినాముగాని కాస్త్రప్రకా
రము ప్రతిష్ఠ చేయించివుండలేదు.

చిత్తగించవలెను, విధేయుడు, శ్రీ పిచ్చిరెడ్డి.

సర్వ మైపోవుచుండెడి సమయమందు
గుడ్డులాటలకేగుటల్ కూడవనుచు
మంచిమాటలచే మందలించినట్టి
బ్రాహ్మణుల్ దీనికిక నిష్టపడుటయెట్లు॥

162

క॥ ఎందుకనియెప్పికొందుమొ

యెందులకని యప్రతిష్ఠకేగుదుమోమే
మందఱ, మిదియాలించిన
మందునకే నమ్మకంబు మదిగలుగునెకో॥

163

క॥ కులమునకధికుండనియో

యలఘుకలాకలితుడనియె యారథ కారు
బిలిపించి యప్రతిష్ఠలు
సలిపించుటకెప్పుడుట సకలమహీసురుల్॥

164

సీ॥ చాలకాలమునుండి సంవర్ధితంబైన

యస్మదగ్రజామిది యాగ్రహంబు
వశులై మెలంగని వైదికజనులపై
నావిర్భవించు సీషాన్యతిశయము
మునిసీభుఁ బెదకాపు మొదలౌజఘన్యజుల్
తననుండి విడిపోదురనుభయంబు

ఆజన్మసిద్ధమై యలరారుచుండెడి

యక్రమారంభ నిజాభిరుచియు
నిన్నియుంజేయనిది చాలహీనమనుచు
మదికిదోపక సాక్షియై మాకరణము
కోర్టునకు నెక్కి ముద్దయిల్ కోరినట్లు
వలెకె * బినతండ్రితోఁగూడి ప్రల్లదములు॥

165

ముద్దయిలతరపు 2వ సాక్షి జానపాటి జానకి రామయ్య కైఫీయ్యతు.

1టో ముద్దయి ప్రతిష్ఠచేసినది నాకు యిట్లము. 1-3-4-5 ప్రాసిక్యపక్షసా

* ఉ॥ మూడవసాక్షి వర్తకుడు, మున్సిభు గ్రామణి పెద్దకాపునుకొ
గూడి "వచింపు సాక్ష్య" మని గ్రుడ్లు మంగ నే భీతినంది యీ
పాడునుడుల్ వచించుటకు బాల్పడె, తాను బ్రతిష్ఠయా నెడ
నోబ్బెడట, యిష్ట మేయట, కనుండు తదుక్తుల నేమియర్థమో॥ 166

ఉ॥ గడ్డియుంగంపయుందిని విగర్హ్యపు వృత్తి గడించియర్థముకొ
వడ్డికినిచ్చి బీదల దివాలనిపించునుగాని యూరిలో
హేడ్డుల బాకిమాత్రముర కేవిడుచుందుద, పెక్కు లేల, పై
బెడ్డులు వేయు వారలకె పెట్టెడు నీతడు వంకదండముల్॥ 167

తే॥ అంతియే కానియరయంగ సుంత మేని

కులుకూడా 1టో ముద్దాయితో పత్తిప్టలు చేయించను వొప్పకున్నారు. ప్రతిప్టకా
లమందు నేను వుండినాను..... నారెండవకుమారుడు నా గ్రామంలో చదువులబడివుం
చినాడు. 6వ ముద్దాయి తాలూకు కొమారులు బడికి చదవనువస్తారు..... 1 టో ఖైదు సా
క్షి రంగయ్య నా అన్న కొమారుడు, శీతారామయ్య, నరసింహయ్య నాకు అన్న కొమా
రులు. కుమ్మరవానికి బియ్యముయిచ్చి బోనము యివ్వమని చెప్పినారు.

* 3వ సాక్షి యేలూరు సర్వయ్య కైఫియ్యతు.

...కొమటి..... నా గ్రామంలో పోలీసు పాతపాటెమ్మ దేవతలువున్నవి
సదరి దేవతలు యిప్పటికి రెండు నెలలక్రిందట పునహా పత్తిప్ట చేయించబడినది. 1టో
ముద్దాయి పత్తిప్టలు చేసినాడు. ప్రతిప్టలకు గాను గ్రామంలో యావత్తునుండి చందా
వేసుకొన్న మాట నిజము. ప్రతిప్టలు చెయ్యను నా గ్రామంలో వుండేవాండ్లు యావత్తు
మంది వొప్పకున్నాము..... 1-5 సాక్షులు 1టో ముద్దాయి ప్రతిప్ట చెయ్యను వొప్ప
కొన్నారు. 1టో ముద్దాయి ప్రతిప్ట చేసినపుడు నేను పోలేదు..... నా కొమారునిమీ
దవచ్చిన తప్పస్పృహ కేసులో 6వ ముద్దాయి 6వ ముద్దాయి తండ్రి 8వ ముద్దాయి తండ్రి
..... సాక్షులు గావచ్చినారు. 6వ ముద్దాయిమీద వచ్చిన కేసులో నేను సాక్షి గావ
చ్చియుంటిని. 6వ ముద్దాయి నాకు బాకీ వుండే మాట నిజము..... నేను బోనము చెల్లించ
లేదు. యితరులు యెవరెవరు బోనము చెల్లించినది నాకు తెలియదు. నా గ్రామంలో
పెద్దకాపు 6వ ముద్దాయి..... 1టో ముద్దాయివల్ల ప్రతిప్ట చేసినందుకు నా ఆక్షేపణ
యేమిలేదు.....

పిన్న పెద్దవివేకంబునున్న యచట
అతఁడుకాపులఁగరణాలనందఱవిడి
నిజమువల్కుటకేరీతినిల్వఁగలఁడు॥

168

తే॥ వారికాతఁడునతనికి వారలెపుడు
సాక్ష్యములకేగుచుండెడినరణిజూచి
యతనిసాక్ష్యపుయాధార్థ్యమరయుభార
మీరలేవహియింపుఁడోయిద్దమతులు!

469

సీ॥ పనిపూర్తిమాటాడిపఱతెంచుచేతప్ప
సంతతాశ్రయణంబుసల్పఁబోను
తీరియున్ననునాదుద్వారసీమనెతప్ప
నురకవీధులఁగూరుచుండఁబోను
ఉంజినయాధార్థ్యముచ్చరించుచెతప్పఁ
బరుప్రీతికన్యతంబుబల్కుఁబోను
రసికుఁడైవినఁగోరిరావచించుచెతప్పఁ

జేరిమూర్ఖులకెవఁచెప్పఁబోను
జుట్లజుట్లకుముడివెట్టిచూడఁబోను
వెతకియెవియొ(యభాండముల్)వేయఁబోను
ఁగయనికన్కట్టులేలూరినరసయాహ్వా
యుఁడుమదిష్టప్రకారంబునుడువఁగలఁడు

170

ఉ॥ కారణమేదొయుండవలెగావునవాసెను“వీరిసాక్ష్యమీ
ధోరణినున్న”దంచుఁగడుదూఁకుడుమైనధికారి, నేరమే
తీరునఁబోవనానె యదెతీరునఁబోయెనునిశ్చయాన, కే
ఘోరముచేయఁగాఁబడదు?కుత్సితమైనధనాశ యున్నచోక

171

అ॥ “మాకులెక్కఁజూచి మైలేజిలిం”డంచు
నస్సదీయసాక్షులందఱపుడు
పోయియడిగిరతనిఁ బోలీనుకేసాట

నదరఁగొట్టిపంపె నతఁడువారి

172

ఉ॥ పూర్ణయగారిసన్నిధికిఁబోయి వకాల్తునొసంగిరంత, సం
పూర్ణకృపామతిం గదలిపోయి కలెక్టరుతోవచ్చిచె, నా
కర్ణసచేసియాఘనుఁడు గ్రక్కునవ్రాసెనుగ్రిదికోర్టు, కా
దురయుఁ డిన్నియైనతుద దూఁకుడణంగి యిడెన్ వ్యయంబులన్

తే॥ కోర్టులో ధర్మశాస్త్రముల్ కొన్ని నావి

దాఖలైయుండ నిప్పింపఁదలఁపఁడయ్యె

తిరిగితిరిగియు వేసారితిం దదన్

మింతకన్ననుచోర్మార్గ మేమికలదు

174

చ॥ జరిపియెటోయతండు గురిజాలవనించెడికాలమెల్ల శ్రీ

హరికరుణావిశేషమున నావలనేగుటసంభవించి న

త్వరుఁడుఁడొకండురాఁ జనినతోడ నెయ్యచ్చెను ధర్మశాస్త్రముల్

సరనుఁడతండు వైశ్యకులచంద్రుఁడు వెంకటరామసెట్టినూ 175

ఉ॥ ఆవిధిఁగేనుకొట్టుపడి యామహనీయునిబారిను॥శినే

నేవిధిగానాతప్పుకొని యింటికిఁజేరుడు నూరిలోని మా

యావిదులాచరించుపరియాచకమెక్కు వయెమదావనం

బీవలవెళ్లఁబెట్టుటకు హీజనియించె నిఁకేనుచేయుదున్ 176

ఉ॥ “మాయది బ్రాహ్మణత్వమన, మాది ప్రతిష్ఠయొనర్చుకార్యమున్

మాయది సృష్టికార్యము, సమస్తముమాయది,, యన్ ప్రసంగముల్

చేయనుపక్రమించి పనిచేయుటమానిరి బ్రాహ్మణాభి, “క

య్యో,, యని వార * లర్జియిడిరొక్కటిపైయధికారిసన్నిధిన్ 177

* మహారాజరాజశ్రీ పల్నాడుతాలూకా తహశీలుదార్లువారి సముఖమునకు.

తాలూకాయలూకా జానపాటికాపురస్తుడు జానపాటి రామయ్యవ్రాసుకున్న
మనవి. అయ్య

1 గ్రామంలో వ్యవసాయకులందరికి చక్కగా పనులుజరుగగలంట్లుకు వడ్లక
మ్మర్లకు చాకిరియినాములు యేర్పడి య96-81ట్లువున్నది. భుక్తపరుచుకుంటూ యిం
కా మామూలుమేరలుపుచ్చుకుంటూ వడ్ల2గం కంమ్మరం పనులుచేయుచున్నారు.

ప॥ అనివర్ణించి యాచంచలేక్షణ రాజహర్యక్షు దక్షిణోరుభా
గంబునంగూర్చుండిన సమాధినిష్ఠచాలించి యక్కన్యకాలలామంబునిరీ
క్షించి యత్యంతాద్భుతరసాక్రాంతస్వాంతుండును విస్ఫురితామోదమే
దురవికసిత హృదయ కమలుండును నై తనలో నిట్లనియె. 30

క॥ “రతియోయాగుణవతిభా|రతియో యామంజువాణిరహింగన్నడుపా
ర్వతియో యాశ్యామరమా|సతియో యాకమలపాణిచర్చింపంగక-
తే॥ మెఱుగుపొంగారు బంగారుమించు లేకు

కరువుమురువుగఁగట్టి శృంగారరసము

రాశిగూరిచి మన్మథోగ్రప్రతాప

శీఘ్రని బుటమిడి విధి దీనిఁ జేయఁబోలు

32

తే॥ కలికిగాదిది చిలుకలకొలికిగాని

కొలికిగాదిది మరుని పూములికిగాని

ములికిగాదిది రతిచేతి చిలుకగాని

చిలుకగాదిది మరువంపుమొలకగాని

33

తే॥ బలిర యాకొమ్మనెమ్మేనిపరిమళంబు

చందనామోదమో ఘనసారగంధ

సారమో మృగనాభికాసారభంబా

కమ్మతావులు గమ్మన గుమ్మరిల్లె

34

సీ॥ మేలైన హరినీలజాలముల్ గాఁబోలు

సాంపొందుదీని నిద్దంపుఁగురులు

అందముల్ గల కురువిందముల్ కాఁబోలుఁ

దళకుచూపెడి దీనిదంతములును

తగ డాలుగల జాతిపగడాలుకాఁబోలుఁ

గాంధంబులగు దీనికరపదములు

వగఁగ్రాలుచుండుమేల్ మగతూలుగాఁబోలు

మిసమిసల్ గల దీనిమ్మదునఖములు

ఉత్తమంపు సాంపాణిక్రొ మ్ముత్తియముల
తెగయగాఁబోలు దీనిలేనగవు, పట్టు
లేలపెక్కులు, నిజము, రత్నాలరాశి
నందియములేద యాశరచ్చంద్రవదన!

35

క॥ అద్దిరదీనిచొకాటవు ముద్దులచెక్కిల్లు ముకురములె, నిజమనఁగా
వద్దా, కాకుండినధరఁ గద్దా ప్రతిబింబమిటులఁ గానంబడుటల్

36

తే॥ అవురయీకాంత గమనమధ్యాస్యచికుర
వచనకుచములనర్జింప వశమేనాకు
సారసాశనహరిసోమ నారదశుక
పర్వత శ్రీలనెంతయుఁ బరిభవిల్ల

37

మ॥ అని భూపాలవతంసుఁ డిట్లు మదిలో నత్యంతహర్షంబునకొ
వనజాతాయతపత్రనేత్ర మిగులకొ వర్ణించి నెమ్మొమునకొ
దన దృక్పంకరుహద్వయంబునిచి “కాంతా! యస్మదంకస్థలం
బునఁ గూర్చుండిన హేతు వేమి? విలసత్సుర్ని దగంబల్కుమా

చ॥ ఎవరికుమారివీవు? శరదిందునిభానన! యక్షకాంచనాం
గివో గరుడాంగనామణివో కింపురుషోత్పలపత్రనేత్రీవ్రా
నవసుతవిద్రుమాధరివో నాగవధూటివో కాక సిద్ధరా
డ్యువతివో సాధ్యరాజసతివ్రా చెపుమా మన ముల్లసిల్లెడికొ

39

శా॥ సారంగేశ్వర! నీ వినీలచికురాస్యంబుల్ మృదూక్తుల్ బభీ
సారంగాబ్జహరిస్తుతంబులు, నడల్ సత్కంఠరోమావళుల్
సారంగాబ్జహరిస్తుతంబులు, దృగంచత్పదమధ్యంబులు
సారంగాబ్జహరిస్తుతంబు లహహఁ చర్చించివర్ణింపఁగ

40

ఉ॥ మోవి మహాజపాకృతిని ముఖ్యతగాంచె, బయోధరంబులు
స్తేవలకుంభకాంతధృతి నిల్పె, నఖంబులుతారకాస్త్రీ నా
రా వహికెక్కె, నెఘ్మైగము రాజవిభూతినెసంగె, మేలుమే
లోవనజాక్షి! నిన్దనిన యోగకళావిదు లిచ్చమెచ్చరే

41

క॥ సాగసగునీకటితటమును దగనెప్పెడిలేతనాను తభుకగుమొగమున్
నగరాజో మృగరాజో! తొగరాజో తెలియరాదు తోయజనేత్రీ!

తే॥ అతివ! నీదుచనుంగవ యలమహీధ్ర
యుగళమా కాదు వరతారహారగగన
సింధుబంధురధవళకబంధరూప
ఘనఝరీగతమేరు శృంగయుగిగాని”

43

తే॥ అనుచు నారాజదేవేంద్రుఁ డభినుతించ
రంగుబంగరుచేలచెఱుం గురోజ
కుంభములమీఁదఁ జక్కఁగాఁగూర్చుకొని త
గంగఁ బలికె జగన్మోహనాంగ గంగ

44

గంగపుట్టిన వృత్తాంతముదెల్పుట.

సీ॥ పాలమున్నీటిలోఁ బవ్వళించెడిభోగి
చరణాంబుజంబు నాజన్మభూమి
మంచుగుబ్బలికూతు మించివరించిన
దేవునిశిరము నాదివ్యగృహము
భవనాశిసి తుంగభద్రదాసరస్వతీ
నదులు చేరిభజించు నాదుచెలులు
కిన్నరనరసుర పన్నగయతౌది
జనుల నాసేవకసముదయములు

క్రతుభుగండజమనుజ లోకత్రయంబు
రమణమీఱిన నావిహారస్థలంబు
గంగయననోష్ఠాదును రత్నగర్భయందు
రాజవంశాబ్జ వనహేళి! రాజమాళి

45

మ॥ ధరణీపాలక! నీవిలాసమును సౌందర్యంబు చాతుర్యమున్
పరభాస్వద్విభవంబు సంపదయు భావప్రాఫీ గంధర్వకి

న్న రయతైమరనూనులందుఁ గనుగొన్న లేక మోహంబునకొ
దరుణీరూపముదాల్చివచ్చిని దాత్పర్యంబునంబ్రోవుమీ 46

క॥ కేళీవనపాళీ పాంధ్రానీకకరాంబుజాకరాచన్నాళీ
కాళీ సుమధూళీ మత్తాళిధ్వానము విరాళి నలమట వెట్టె 47

శా॥ జ్వాలాభీలవిశాలహాలహలభాస్వద్వీతిహూత్రోజ్వల
తీలసంఘనిమేళనంబు, మలయాద్రిపాంగణోద్యన్యహా
త్తాలాక్షిర్ణ పటీరకోటరతలోద్వాంతాహిదంష్ట్రానట
చ్చీలం బీమలయానిలంబు నను దాక్షిణ్యంబునంజూచునే 48

క॥ పలుగాకులతో సంగతిఁ బలుగాకులసంగఁ బక్షపాతములొదవక
బలుగములుగూడికోయిలఁబలగములువి మోగవహ్ని పాలుఁగ జేసెన్

ఉ॥ ఎక్కడదాతునీవలపు నిందుకులాంబుధిపూర్ణచంద్ర! యా
చక్కెరవిల్లు శ్రీచరణసారస యుగ్మముతోడు, నామనం
బక్కట తెల్పరానిచిరహంబుధిలోన మునింగె నయ్యయో
చక్కెరమోవిగ్రోలి నను సౌఖ్యరసంబున నోలలార్పుమీ" 50

మ॥ అని కాంతాతలకంబుపల్కవిని యాహం యిట్టిచిత్రంబు నే
వినియుం జూచి యెఱుంగ మున్నెచటఁ, బృథ్వీచుండలిక లోకపా
వని భాగీరథి, మర్త్యకన్యాయయి విశ్వచాప్రసిం జన్మయ్య
మనమందూహయెనర్ప నూరువునఁ బ్రేమక మన్మథోక్తేషునం
జనిత ప్రాకటవేదనాభరపరిశ్రాంతిం గతభ్రాంతయై 51

వ॥ నిలిచెనని మృదుమధురసరిపవచన రచనల సబహుమానం
బుగా నవ్వరాణోహకిట్లనియె 52

క॥ "అతినా! లోకులపాటిగ! జితేంద్రియుడనై ప్రసిద్ధశీలతఁదగి నూ
న్యతలీల నేకపత్నీ! ప్రతమూనిననన్ను నంటవచ్చుటతగునే" 53

తే॥ అనియిటులరాజుపలికిన నంబుజాక్షి
ఫలికెఁ బలుకులఁ దేనియల్ చిలుకుచుంధఁ

దావిచక్రమోవి చెంగావిఁవి

ము త్రియపుముంగరనుగూడి ముద్దుగులుక

54

ఉ! “ఓతరుణీమనోహర! యహా విను తొల్లఁ బురూరపుండునా
భూతలనాధచంద్రుడొగిఁ బొల్పుగ నూర్వశివచ్చివేడినఁ
బ్రీతిరమించెగాదె, కలచే యిలలోఁ దముఁగోరివచ్చు మే
ల్సేత మిటొరిగుబైతల లీల వరింపనివారలెచ్చటఁ”

55

వ! అనిననక్కాంతకు భూకాంతుండిట్లనియె. స్త్రీభాగంబగువా
మోరుప్రదేశంబునఁగాక పుత్రార్థంబయిన దక్షిణాంకస్థితవగుటండేసి
మదీయకుమారుండగు శంతను పాణిగ్రహణంబుసేయుము. మృగయా
వినోదార్థంబుగా నితాంతవిశ్రాంతానంత పుష్పంధయ స్తనంధయామం
దబాధురరవాత్యంతనిరంతరీకృత దిగంతరాళంబైన వసంతకాలంబున
సల్లలితసహకారపల్లవతల్లజ ఖాదనాకుంతితకలకంతకంతగళత్పంచమకు
హూకారంబైన యిచ్చటికాంతారంబునకునాత్రిభువనమాకందారామ
వసంతుండైన కుమారకంఠరపుండవశ్యంబేతెంచు. తత్సమయంబున
నీయభిమతార్థంబుసిద్ధించు, అతండు పుంజేతుకోదండ భాస్వత్స్పందర్య
వంతుండును శ్రీమంతుండును, సారధుసీహీరమణి నారదసిహారఘ్రిణి
క్షీరఫణిద్గోరమణిపారదవిత్యయశఃకర్పూరఖండపిచండిల బ్రహ్మాండకరం
డ మధ్యభాగుండును, మహాభాగుండును, కామధుక్రతభుగ్రతోద్దము
క్కుధారుక్సహస్రదృక్సర్వం సహజాత రోహణమహీధరవయస్సముద్ర
సిద్ధిద్రభద్రదానూనదానధారా సారపరివహితనిఖలయూచక సారంగ
మండలుండును మహాభోగతిరస్కృతాఖండలుండును, అహర్యవర్యస్థై
ర్యధైర్యుండును దర్శనంధపరిపంధికంధి మంధవసుంధరాధరాయమానా
ని వార్యదోశ్చార్యుండును, ఆతఁడేనువచరింపం దగదుకాని మదీయ
గుణవిశేషంబులకన్న నెక్కుడగు గుణవ తుం”డని చెప్పి యొడంబుఱచిన.
నక్కన్యకాలలామంబు సంతసించి తత్కాలనిరీక్షణంబుసేయుచు హిమ
వన్నగప్రాంతోద్యానంబునఁ జెలికత్తిములు దాను విహరింపుచుండె

అంత సమాధిని చూచాలింది ప్రదీపక్షమాకాంతుండు నిజపురంబున
కేతెంది యత్యంతవైభవోపేతుండై నుఖంబుండి యేకాంతంబునఁ
బుత్తునకిట్లనియె. 56

పంచచామరము.

మరాళయాన సంబుజాంఘ్రి మంధసానుభృత్యయో
ధరం బ్రవాళహస్త సంబుద్ధపకాశకైశికక
గురంగళాబకాక్షిః బుష్పకోమలాంగి నోర్తు నే
సురాపగాతటంబునందు సాంపుమీఱఁగాంచితికొ

57

సీ॥ కలికియానమును జన్నులు కౌను కన్నులు
సారంగధరహరి శ్రీరహించె
నలినాక్షి నూగారు నఖరముల్ జడ నాభి
పున్నాగనద్దనస్ఫురణనెనఁగె
పణాటిపీనులు మేను పల్కులు చెక్కులు
నవచంద్రఖండ సుందరతగాంచె
వనితకంటము కటి వాతెఱ నెమ్మొగ

మబ్బారిబింబలీలాప్తిదనరె
కరి గిరులు సింగ మేణంబు హరి భములు జ
లదము తుంగంబు లొమ్మడు లైవడి చక్కె
రలు కపురము దరంబు చక్రంబుదొండ
పండు శశిఁగూర్చి విధి నృజింపంగఁబోలు

58

చ॥ చిలుకల కల్కి పల్కుల నిసీయనుఁ బల్కులతీపు, కంతుపూ
ములుకులవంకదీర్చు నవమోహనవకా నిడువాలుచూపు, మేల్
కొలఁకుల నశ్శఁజేయు నల కోమలవృత్తగభీరనాభి, హా
చిలుకలకొల్కిశోడ సరిచెప్పఁగ ముజ్జగమందుఁ గల్గునే

59

జే॥ రమణినుచుపల్కు తీరు కీరమణి గేరు
లలనలేనవృజిగి వెన్నెలలను నవ్వు

దృశ్యునిఁ స్వామిహితైకతత్పరు సమాత్యుంగాఁగొనఁజేని భూ
పతి తద్రాజ్యము నూతికట్టపసిపాపండాటగాదే సుతా!|| 67

చ|| పతిహితకార్యభార మనపాయతనూననివాఁడు మంత్రియే

మతిఁబఁకింపఁ దత్కృతకమత్రమునమ్మినవాఁడు మేదిని
పనియె, యతండుసంతతముచాలనఁజేసెడి దెన్న రాజ్యమే
వ్రతముగనచ్చటంగలుగువారిది సంపదయే కుమారకా!||

క|| ధనమాస నేలినాతనిపనిభంగముఁ జేసి పాసఁగఁబఱతెంచిన దు
ర్జను నిమిషమైననుంచకతనరాష్ట్రమువెడలనడువఁడగు నరపతికి||

క|| తగురీతిని బ్రజఁజేకొనఁ

దగు సరికలకలిమి నెల్లఁ దగునేకొనఁ బా

లొగి నేర్పుమెయినిబిడుకక

యగు నెఱుదపుపొదుగుకోసి యమరంగొనఁగె||

తే|| సకలవగ్జనంబులు ట్టొదివిజుల

గురుమతినిభక్తిసేయుట వరుల దార

లనుసరించుట స్వపదండుమున నెకాక

వేదవేత్తల సద్ధర్మవిసులనపునె|| 71

తే|| పాపవర్తనమన్నించి పనులుగొనుట

తనయుడైన మిగుల విగతనయుడగుచుఁ

దప్పినర్చినచోఁ దగ దండనంబు

మానియుండుట స్వపతికిఁజేయు|| 72

క|| పరదేశపతులు పంపిన

గురుమధురఫలాదు లొరులఁగుడువఁబనిచి ను

సిరగతివారల కరుగుట

యెఱిఁగి మఱిభుజింపనగు మహీశున కెందు|| 73

తే|| రఘుయయాతిభగీరథ రామభద్ర

జనకభరతాదులగు పురాతనమహీశ

చెట్టువచన్కుట్టు గట్టులచెట్టువుఁ దిట్టు

నెలఁతమోమును దగు నెల తలనుబూన

60

క॥ ఇన్నేలచెప్పఁ బుత్రక! కన్నియ నెఱిగొప్ప కప్పుకన్న హెచ్చైచ్చ

చెన్నారు నారుతీ రాపన్నగపతిచాలఁ డొర ప్రణతుల్ సేయక 61

వ॥ ఇట్లు జగన్మోహనాకారంబుతోడ నమ్ముద్దియ గ్రద్దన నె
ద్దికతోడ నేతెంచి మదీయదక్షిణోరుభాగంబున నుమశరనిశితనిష్ఠురవి
శిఖివిసరజర్ణు రితశరీరయై కూర్చుండి హెచ్చుగాఁ బిచ్చలించు మోహం
బచ్చునడఁగ్రన్ననఁ దన్ను మన్ననం గనుంగొని పరింపు"మన నేను
“నేకపక్షీవ్రతస్థుండ నదియునుంగాక మదీయపుత్రార్హంబైన దక్షి
ణాంకసంస్థితవగుటంజేసి నీవాకుమారతలకు పాణిగ్రహణంబుసేయుము
మృగయావినోదార్థంబుగా వసంతకాలంబున నీతుషారాచలపరిసరో
ద్యానంబునకుంజనుదెంచు"నని చెప్పిపుచ్చితి, నీ వవ్వసంతాగమంబునం
జనియవ్వరాగోహా వివాహంబుగ"మృనిచెప్పి రాజ్యాభిషిక్తుంజేసి
మఱియునిట్లనియె

62

—ప్రక్షిప్త, ను శంతనునకు రాజనీతులుచెప్పట—

క॥ నప్తవ్యసంవివరితు|సప్తాంగధురీణఁ గలితశక్తిత్రయనిక

సప్తాశ్వసత్ప్రతాపునిసప్తద్వీపప్రభుత్వసంపద చెందుక ॥

63

క॥ వలయునిలు ధాన్యఘృతతై|లలవణపిష్టాదిపుష్కలంబయి జాగ్ర

ద్బలయుతములైన భువనస్థలగిరిదుర్గములవలె రసాతలపతికిక ॥ 64

క॥ జలకేళిని వనకేళిని|లలనలతో నిష్టలీలలక మెలఁగెడివే

శలఁబాననుప్తి సమయం|బులరక్షణవలయుఁజమ్మిభూమిశునకుక ॥

క॥ బలవర్ధతునితో సామం|బలవడఁగావించుటయు జయాలోలమతిక

బలహీనునిదండించుట|బలహరునకునయిన నీతిపథముకుమారా॥66

చ॥ చతురోపాయచతుష్టయా|శ్రయుమహోత్సాహుక రహస్యక్రియా

హితమర్కజ్ఞని మంత్రరక్షణకళాహేలుక సుశీలుక నయా

ఈనెల సొమ్మ చెల్లించిన దందాదారులు.

- 1 దమ్మడపు వెంకటరత్నయ్యగారు, మడికిపూడి
- 2 నావిలాల సుబ్బయ్యగారు, భృగుబండ
- 3 పిల్లలమట్టి సోమయాజులుగారు, ఇంగ్లీషు హెడ్క్లర్కు,
కలెక్టరు ఆఫీసు, గుంటూరు
- 4 శాతంరాజు సూర్యనారాయణగారు, తుమ్మరుగోడు
- 5 అక్కిరాజు శంకరనారాయణగారు, గుత్తికొండ
- 6 చింతలపాటి రామమూర్తి శాస్త్రిగారు, చవటపల్లి
- 7 జ్యోత్యుల రామబ్రహ్మముగారు, ఫారెస్టు రేంజిక్లర్కు, మాచర్ల
- 8 నడింపల్లి లక్ష్మీనారాయణగారు, ఫారెస్టు రేంజిక్లర్కు, బాపట్ల
- 9 చేబియ్యము వెంకటరామయ్యగారు, రివియూయిన స్పెక్టరు,
పులివెండల
- 10 ముండ్లపాటి రామనాథరావుగారు, ముండ్లపాడు
- 11 పెద్దిభట్ల లక్ష్మీనరసింహముగారు, స్టేషన్, తెనాలి
- 12 వ్యాకరణము రామకృష్ణయ్యగారు, మానికెలగుమాస్తా, గురిజాల
- 13 బ్రహ్మభట్ల పట్టాభి రామయ్యగారు, గుడివాడ
- 14 మకరాల సీతారామశాస్త్రిగారు, తమిళ
- 15 అమరవాది రామకవిగారు, బాలెనుర్తి
- 16 ఇయ్యూన్జీ అనంతపద్మనాథ దేశికాచార్యులుగారు,
వెంకటరామునిమోరి. వాణిపేట
- 17 నూరి పూర్ణానందముగారు, పోలీసు సబిన్ స్పెక్టరు, క్రోసూరు
- 18 దేవులపల్లి వెంకటరామశర్మగారు, అగిరిపల్లె

ప్రధాన పాత్ర పాత్రలు.

- 1 శ్రీ శ్రీ జగద్గురు విరూపాక్షస్వామిలవారు.
- 2 శ్రీ రాజా కోటగిరి వెంకటకృష్ణారావు బహదరు
జమీందారుగారు గొంపలగూడెం

పాత్ర పాత్రలు.

- 1 శ్రీ రాజా నారయప్పారావు సింహాద్వైపారావు బహదరు
జమీందారులు, నూజివీడు.

- 2 అల్లాడి లక్ష్మణారావుగారు కరణము జంగవల్లి
- 3 రామసింగుగారు నెల్లుట్ల పాపురపు సంసానము మానేజరు నెల్లుట్ల
- 4 రంగావర్ముల హనుమయ్యగారు జిల్లాకోర్టునకీలు గుంటూరు
- 5 తాడేపల్లి లక్ష్మీనరసింహారావుగారు మక్తాదారు వొల్లేరు
- 6 బీరకాయలరామారావు దేశముఖుగారు రాయగిరి

సహాయులు.

- 1 అన్నమురాజు సుబ్బారావుగారు నండ్లూరు
- 2 నండ్లూరు నరసింహారావుగారు, కరణం, నండ్లూరు.
- 3 నైషధము సీతాకాంతముగారు, మోరంపూడి
- 4 మెదకు శేషారావు దేశముఖుగారు, నల్లబల్లి.
- 5 వరాంకుశరావు దేశముఖుగారు యాడారం
- 6 కుప్పా శంకరశాస్త్రిగారు, చివలూరు.
- 7 గంభీరరావు దేశాయిగారు, లింగన్నపేట.
- 8 నారసింహరెడ్డి దేశాయిగారు, కాసరబాద.
- 9 కొండవల్లి అనంతరామయ్యగారు; వకీలు. జోనగాం.
- 10 పిరాట్ల సీతాకాంతముగారు, చింతవల్లి.
- 11 కాకుమాను హనుమయ్యగారు, నర్సారావుపేట.
- 12 తంగెడ నరసింహారావుగారు, కరణం, మోరంపాడు.
- 13 చెన్నూరు రామంగారావు దేశపాండ్యగారు, పెదవీడు.
- 14 వాసిరెడ్డి వెత్తెయ్యగారు చేబ్రోలు.
- 15 వెలుగూరి పిచ్చయ్యగారు, కొదమగుండ్ల.
- 16 తుమురుగోటి నరసింహారావుగారు, తిరుమలగిరి.
- 17 గొల్లపూడి వేంకటసుబ్బారావుగారు, వాల్మీక్యబడర్లు, విజిరింటు
- 18 దొంగుకూరి బ్రహ్మాండీశుతులుగారు గుంటూరు.